

Політичні інститути та процеси

УДК 323.21:328.185(4-11)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20627384>

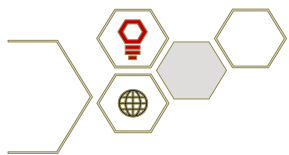
Громадянське суспільство як політичний актор в процесі протидії корупції у країнах Південно-Східної Європи

Дубель Михайло Володимирович,

доктор філософії з міжнародних економічних відносин,
старший викладач кафедри політології та державного управління
Донецького національного університету імені Василя Стуса
м. Вінниця, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-2229-0419>

Прийнято: 18.05.2026 | Опубліковано: 30.05.2026

Анотація: У статті проаналізовано сучасні підходи до формування та реалізації антикорупційної політики у державах Південно-Східної та Центрально-Східної Європи. Метою статті є дослідження ролі громадянського суспільства у процесі здійснення антикорупційної діяльності країн Південно-Східної Європи. Методологічною основою дослідження стали системний, інституційний та порівняльний підходи. У роботі використано методи аналізу нормативно-правових документів, стратегічних програм, аналітичних звітів і соціологічних досліджень. Проведено порівняльний аналіз досвіду Північної Македонії, Литви, Хорватії, Вірменії, Латвії, Румунії, Молдови та України у сфері реалізації антикорупційної політики. У результаті дослідження встановлено, що сучасні антикорупційні практики характеризуються переходом до ризик-орієнтованих моделей управління, активним використанням цифрових інструментів контролю та розширенням участі громадянського суспільства у процесах моніторингу й оцінювання державної

політики. Визначено, що ефективність антикорупційних стратегій значною мірою залежить від рівня інституційної спроможності держави, стабільності системи державного управління, міжвідомчої координації та достатнього ресурсного забезпечення. Досвід окремих держав засвідчує, що навіть за наявності комплексних стратегічних документів рівень їх реалізації може залишатися низьким через кадрову нестабільність і недостатню ефективність механізмів імплементації. Доведено, що важливим чинником підвищення результативності антикорупційної політики є розвиток електронних платформ громадських консультацій, відкритість державних даних та залучення громадянського суспільства до зовнішнього моніторингу реалізації реформ. Аналіз українського досвіду продемонстрував активне впровадження цифрових механізмів контролю та інклюзивних підходів до розробки антикорупційної стратегії.

Ключові слова: антикорупційна політика, антикорупційна стратегія, громадянське суспільство, прозорість, підзвітність, корупція, державне управління, публічне управління, Південно-Східна Європа.

Civil Society as a Political Actor in the Process of Combating Corruption in the Countries of Southeast Europe

Mykhaylo Dubel,

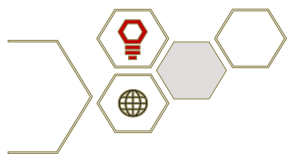
Ph.D. in International Economic Relations,

Senior Lecturer at the Department of political science and public administration

Vasyl Stus Donetsk National University

Vinnitsia, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-2229-0419>

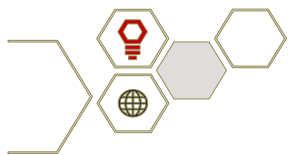
Abstract: The article analyses contemporary approaches to the formation and implementation of anti-corruption policy in the countries of Southeast and Central-Eastern Europe. The purpose of the article is to examine the role of civil society in

the process of implementing anti-corruption activities in the countries of Southeast Europe. The methodological basis of the study includes systemic, institutional, and comparative approaches. The research employs methods of analysing legal and regulatory documents, strategic programmes, analytical reports, and sociological studies. A comparative analysis of the experiences of North Macedonia, Lithuania, Croatia, Armenia, Latvia, Romania, Moldova, and Ukraine in the field of anti-corruption policy implementation was conducted. The study found that contemporary anti-corruption practices are characterised by a transition toward risk-based governance models, the active use of digital monitoring instruments, and the expansion of civil society participation in the processes of monitoring and evaluating public policy. It was determined that the effectiveness of anti-corruption strategies largely depends on the level of institutional capacity of the state, the stability of the public administration system, interagency co-ordination, and sufficient resource provision. The experience of several states demonstrates that even in the presence of comprehensive strategic documents, the level of their implementation may remain low due to кадрової instability and the insufficient effectiveness of implementation mechanisms. The research proves that an important factor in increasing the effectiveness of anti-corruption policy is the development of electronic public consultation platforms, the openness of public data, and the involvement of civil society in external monitoring of reform implementation. The analysis of the Ukrainian experience demonstrated the active introduction of digital control mechanisms and inclusive approaches to the development of anti-corruption strategy.

Keywords: Anti-corruption policy, anti-corruption strategy, civil society, transparency, accountability, corruption, public administration, public administration, Southeastern Europe.

Постановка проблеми. Корупція є одним із ключових викликів сучасного міжнародного розвитку. Вона підриває демократичні інститути та

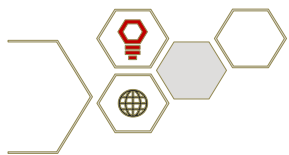

принципи належного врядування, а також послаблює стимули, що забезпечують економічне зростання. Протидія цим проблемам можлива лише за умови ефективної співпраці між державними інституціями та акторами поза межами уряду.

Поняття громадянської участі ґрунтується на нормативному припущенні, що ефективність будь-якої економічної, управлінської чи іншої соціальної системи, а також легітимність демократичних політичних режимів залежать від залучення та участі громадськості, а не лише від результатів, які продукує система. Організації громадянського суспільства можуть виступати суб'єктами у виявленні, оприлюдненні та протидії корупції.

Саме тому одним із найважливіших елементів будь-якої національної антикорупційної стратегії має бути механізм, який забезпечує можливість громадянському суспільству брати участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері протидії корупції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тематика антикорупційної діяльності досить розповсюджена серед вітчизняних дослідників, що представляють різні галузі. Так, наприклад, А. Француз та Р. Довгошея досліджували роль інститутів громадянського суспільства у протидії корупції в Україні в умовах війни [1]. І. Наливайко визначав роль інститутів громадянського суспільства у запобіганні і протидії корупції в органах публічної влади [2]. Р. Миколаєнко охарактеризував досить специфічну галузь у напрямку, а саме роль інститутів громадянського суспільства у запобіганні корупції у сфері земельних відносин [3]. О. Бондаренко акцентував дослідження на визначенні ролі та напрямів діяльності громадськості в реалізації антикорупційних реформ [4]. У. Ільницька займалася дослідженням антикорупційних стратегій європейських інституцій та міжнародних організацій [5]. У роботі О. Святун характеризуються міжнародні та європейські механізми протидії корупції [6]. О. Предместніков, С. Скребовська зосереджували увагу на здійсненні методології аналізу

ефективності антикорупційних органів: досвід України та європейських держав [7]. О. Старенький досліджував інституційний розвиток Національного агентства з питань запобігання корупції як гарантія реалізації антикорупційної політики в Україні [8]. Колектив авторів В. Прилипко, О. Синявська, Р. Кучінік присвятили дослідження визначенню інституційної ефективності антикорупційних органів у протидії незаконному збагаченню [9]. М. Комаров проводив компаративний аналіз антикорупційного законодавства України та країн ЄС [10].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте, незважаючи на значну кількість досліджень, що присвячені дослідженню здійснення антикорупційної діяльності, необхідно також розкрити наступні елементи:

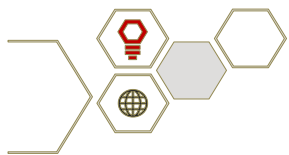
- Роль громадянського суспільства у здійсненні антикорупційної діяльності у країнах Південно-Східної Європи.
- Тенденції реалізації стратегій антикорупційної діяльності з урахуванням громадянського суспільства.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження ролі громадянського суспільства у процесі здійснення антикорупційної діяльності країн Південно-Східної Європи.

Завдання статті:

- Провести дослідження країн зазначеного регіону на предмет документів, що присвячені антикорупційній діяльності.
- Визначити роль громадянського суспільства як політичного актору, що беру участь у процесі здійснення антикорупційної діяльності.
- Охарактеризувати тенденції здійснення антикорупційної діяльності країн регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглянемо, які успіхи та невдачі були характерні для держав Південно-Східної Європи в процесі боротьби з корупцією.

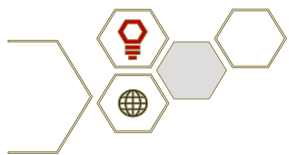
Напередодні розробки Національної стратегії запобігання корупції та конфлікту інтересів на 2021–2025 роки Державна комісія із запобігання корупції Північної Македонії у Північній Македонії провела комплексний аналіз ризиків для системи публічної доброчесності [11]. Метою оцінювання було дослідити чинники ризику в межах системи публічної доброчесності, визначити сектори з найвищими корупційними ризиками та сформувані стратегічні пріоритети для нового антикорупційного політичного документа.

Аналіз базувався на Методології секторальної оцінки ризиків доброчесності та корупції. Дослідження мало подвійний характер: по-перше, здійснювався аналіз ризиків за так званими «горизонтальними процесами», які охоплюють увесь державний сектор, зокрема публічні закупівлі, працевлаштування у державному секторі, інспекційну діяльність, видачу дозволів і ліцензій; по-друге, проводився секторальний аналіз окремих сфер, серед яких судова система, поліція, охорона здоров'я, освіта, транспорт, економіка та захист довкілля.

У звіті для кожної обраної сфери було подано характеристику основних типів ризик-факторів: системних або зовнішніх; інституційних чи організаційних; людських; а також факторів, пов'язаних з операційними процесами. Крім того, документ містив інформацію про найпоширеніші форми корупції та ризики у відповідних секторах, оцінку їхнього впливу, загальний рівень ризику (високий, середній або низький), а також визначення рівня терміновості реагування на корупційні загрози.

Процес підготовки документа, який координувала Державна комісія із запобігання корупції Північної Македонії, здійснювався в межах спеціальної Робочої групи, до складу якої входили представники державних органів, організацій громадянського суспільства, приватного сектору та медіа.

Після ухвалення Національної стратегії запобігання корупції та конфлікту інтересів на 2021–2025 роки Державна комісія із запобігання корупції Північної Македонії підготувала три щорічні моніторингові звіти

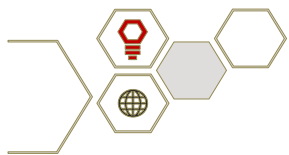
щодо її реалізації. Ці звіти засвідчили стабільно низькі показники виконання заходів стратегії: у 2021 році було повністю реалізовано лише 20 % запланованих заходів, у 2022 році цей показник знизився до 10 %, а у 2023 році зріс лише до 13 %.

Помітний прогрес спостерігався лише у сферах охорони здоров'я та соціальної політики, тоді як в інших напрямках рівень реалізації залишався мінімальним. У зв'язку з цим Комісія запропонувала низку заходів для подолання наявних проблем. Серед них: посилення збору даних від компетентних інституцій, впровадження системного підходу до оцінювання впливу антикорупційної політики, проведення відкритих консультацій із зацікавленими сторонами та організація регулярних координаційних зустрічей на високому рівні.

Крім того, Комісія планує зміцнити власний кадровий, технічний та фінансовий потенціал. Паралельно незалежні експерти здійснюють окремий аналіз причин стабільно низького рівня реалізації стратегії протягом останніх трьох років.

Комісія також визнає, що на процес імплементації можуть впливати різні чинники, серед яких кількість і якість передбачених заходів, часті зміни керівного складу органів влади, а також недостатність ресурсного забезпечення. Використовуючи результати реалізації чинної стратегії та висновки поточного аналізу, Державна комісія із запобігання корупції Північної Македонії прагне розробити й ухвалити більш ефективну Національну стратегію на 2026–2030 роки, здатну забезпечити реальні зміни та вищий рівень виконання антикорупційних заходів у майбутньому.

Заходи Національної антикорупційної програми Литви були спеціально розроблені для реагування на проблеми прозорості та корупційні ризики, виявлені в результаті соціологічних опитувань і аналітичних досліджень [12]. Зокрема, низка оцінювань засвідчила наявність серйозних проблем у судовій системі Литви: «Карта корупції» зафіксувала негативне суспільне сприйняття

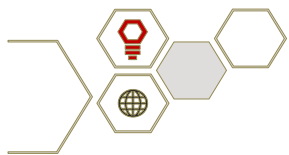
судів з антикорупційної точки зору; моніторинг, проведений Спеціальною слідчою службою Литви, показав відсутність єдиного антикорупційного плану дій у судовій системі; аналіз корупційних ризиків, здійснений Спеціальною слідчою службою Литви, також виявив недостатню прозорість системи розподілу судових справ [13].

У результаті з метою підвищення доброчесності та ефективності судової системи Литви до Національної антикорупційної програми було включено низку цільових заходів, серед яких: імплементація Секторального плану запобігання корупції у судовій системі Литви; (модернізація інформаційних систем, що використовуються судами; аналіз правового регулювання та практичного застосування інституту відводу суддів; а також (розробка концепції організації та планування судових засідань.

Іншим прикладом стало використання результатів антикорупційної розвідувальної діяльності Спеціальною слідчою службою Литви у процесі формування державної політики. Зокрема, аналітична антикорупційна операція виявила значні корупційні ризики у сфері державних закупівель у системі охорони здоров'я. Аналіз показав, що великі лікарні укладали більшість контрактів (понад 70 % загальної вартості договорів державних закупівель) із невеликою кількістю підрядників, які часто були пов'язані зі схемами спонсорства.

Крім того, Спеціальна слідча служба Литви виявила непрямі зв'язки між замовниками та підрядниками, а також зв'язки через дочірні компанії. У результаті було ініційовано законодавчі зміни, спрямовані на підвищення прозорості та посилення механізмів підзвітності й контролю у сфері спонсорських механізмів.

Національна антикорупційна програма Литви на 2022–2033 роки враховувала результати низки соціологічних досліджень, присвячених проблемам корупції в країні [14]. Окрім зовнішніх опитувань, використаних

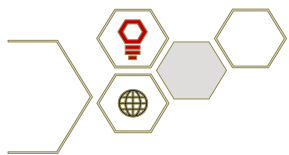
під час підготовки документа, державні органи також залучили дані «Карти корупції Литви».

Це дослідження, започатковане Спеціальною слідчою службою Литви, спрямоване на оцінювання ставлення різних цільових груп до корупції та їхнього антикорупційного потенціалу, вимірювання рівня поширення корупції в різних інституціях, аналіз досвіду респондентів, пов'язаного з корупцією, а також їхнього сприйняття прозорості процесу ухвалення рішень у Литві.

Редакція дослідження 2022–2023 років розширила сферу аналізу, включивши оцінювання суспільного іміджу спеціалізованих антикорупційних органів, процедур державних закупівель, діяльності муніципальних інституцій, практик конфіскації активів та рівня довіри до державних органів. Опитування охопило 1001 мешканця Литви, 500 керівників бізнес-компаній та 740 державних службовців.

Міністерство юстиції та державного управління Хорватії використовувало дані як міжнародних, так і національних джерел. Такі індекси, як Eurobarometer та Transparency International, були доповнені спеціально розробленим онлайн-опитуванням для оцінювання сприйняття корупції та особистого досвіду громадян Хорватії. Зокрема, результати національних опитувань показали, що сферами з найвищим рівнем поширення корупції є охорона здоров'я, місцеве самоврядування, підприємницька діяльність і судова система. Отримані результати використовувалися для визначення пріоритетних сфер із високими корупційними ризиками та розробки цільових антикорупційних заходів.

Крім того, дані опитувань виконували подвійну функцію в межах Стратегії запобігання корупції Хорватії на 2021–2030 роки: вони використовувалися як базові показники для подальшого оцінювання ефективності політики, а також як індикатори результативності для вимірювання прогресу [15].

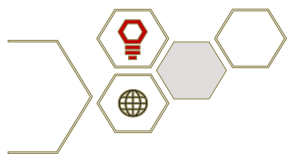

У межах реалізації Національного плану дій Партнерства «Відкритий уряд» Хорватія запровадила комплексну платформу електронних консультацій (Міністерство юстиції, державного управління та цифрової трансформації Хорватії). Централізована платформа містить низку ключових функцій, зокрема єдину точку доступу до всіх публічних консультацій, ініційованих урядом, можливість коментування окремих положень проєктів нормативно-правових актів, що дозволяє надавати більш точні та змістовні пропозиції, а також механізм моніторингу реакції державних органів на подані коментарі.

Для забезпечення ефективного функціонування системи уряд також призначив спеціальних координаторів у державних органах, відповідальних за організацію консультаційного процесу, розробив стандартизовані шаблони та практики звітування про результати громадських консультацій, а також започаткував щорічне оприлюднення звітів щодо публічних консультацій із загальним оглядом рівня громадянської участі.

Платформа для оприлюднення правових актів Вірменії функціонує як централізований вебресурс, через який державні органи завантажують проєкти нормативно-правових актів та організовують їхнє громадське обговорення (Міністерство юстиції Вірменії) [16]. Платформа забезпечує низку функцій, спрямованих на ефективне залучення зацікавлених сторін. Зокрема, користувачі можуть отримувати доступ до оприлюднених проєктів та супровідних матеріалів, відстежувати процес доопрацювання та ухвалення документів, ознайомлюватися з пропозиціями інших учасників обговорення, а після реєстрації — подавати власні коментарі та отримувати інформацію щодо врахованих зауважень або пояснення причин відхилення пропозицій.

Унаслідок законодавчих змін до Закону «Про державну службу», ухвалених у 2022 році, Вірменія запровадила та інституціоналізувала посаду посадових осіб, відповідальних за антикорупційну діяльність (антикорупційних координаторів). Ці зміни були спрямовані на формування

чіткого мандата та визначення конкретних повноважень таких посадових осіб, що має забезпечити ефективну внутрішньовідомчу координацію антикорупційної діяльності.

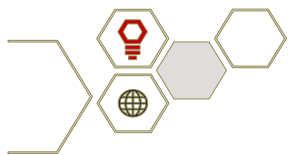
Відповідно до законодавства, кожний державний орган або орган місцевого самоврядування повинен призначити щонайменше одну особу, відповідальну за координацію та реалізацію антикорупційних заходів. Закон чітко визначає коло їхніх повноважень, серед яких: сприяння виконанню антикорупційних заходів, передбачених стратегічними документами; проведення самооцінювання; участь у антикорупційних нарадах; запит та отримання інформації від відповідних структурних підрозділів; подання необхідної інформації центральному координаційному органу тощо [17].

Інтеграція цих функцій у повсякденну діяльність існуючих державних інституцій потенційно сприяє підвищенню рівня інституційної підзвітності та може позитивно вплинути на ефективність реалізації стратегічних антикорупційних документів.

Єдиний портал розробки та погодження проєктів нормативно-правових актів є державною інформаційною системою, яка використовується для забезпечення діяльності Кабінету Міністрів Латвії, інформування громадськості та участі у підготовці нормативно-правових актів (Державна канцелярія Латвії) [18].

Єдиний портал розробки та погодження проєктів нормативно-правових актів виступає єдиною платформою, на якій для громадськості доступні всі проєкти нормативно-правових актів і документи державного стратегічного планування, що подаються на розгляд Кабінету Міністрів. Починаючи з вересня 2021 року саме через цей портал здійснюються громадські консультації та міжвідомча координація.

У 2024 році Єдиний портал розробки та погодження проєктів нормативно-правових актів отримав Премію Організації Об'єднаних Націй у

сфері державної служби як визнання його внеску у розвиток інноваційності та відкритості державного управління у Латвії.

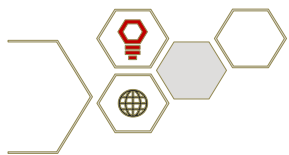
Національна антикорупційна стратегія Румунії на 2021–2025 роки демонструє комплексний підхід до залучення зацікавлених сторін через функціонування п'яти платформ співпраці [19]. Зокрема, було створено п'ять окремих платформ, кожна з яких орієнтована на конкретний сектор або групу учасників: незалежні органи та антикорупційні інституції; центральні органи державного управління; органи місцевого самоврядування; бізнес-сектор; громадянське суспільство.

За участю понад 100 учасників ці платформи двічі на рік проводять засідання з метою участі у розробці, моніторингу та оцінюванні реалізації антикорупційної стратегії.

Платформи виступають важливими каналами для поширення інформації про законодавчі та інституційні зміни або реформи, а також для врахування секторальної специфіки та позицій окремих груп. Це, своєю чергою, створює передумови для формування більш цілеспрямованих та ефективних антикорупційних заходів.

Національна програма доброчесності та протидії корупції Молдови на 2024–2028 роки визнає важливу роль залучення громадянського суспільства, зокрема шляхом підтримки підготовки альтернативних моніторингових та оціночних звітів організаціями громадянського суспільства [20].

У цьому контексті шість організацій громадянського суспільства підготували альтернативні звіти щодо різних секторальних сфер, охоплених попереднім стратегічним документом, зокрема у сферах митної діяльності, охорони довкілля та місцевого публічного управління. У цих звітах основна увага приділялася оцінюванню прогресу та проблем реалізації антикорупційної стратегії, а також формуванню рекомендацій для усунення виявлених недоліків.

Усі альтернативні звіти були публічно представлені та оприлюднені. Крім того, одна з організацій громадянського суспільства — Центр аналізу та запобігання корупції здійснила комплексне оцінювання процесу реалізації та фактичного впливу антикорупційної політики, продемонструвавши важливе значення зовнішніх механізмів оцінювання.

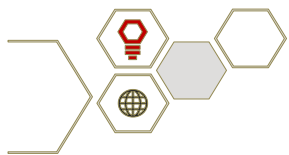
Такий підхід передбачав використання різноманітних джерел даних, серед яких інформація від відповідальних державних органів, фокус-групи та інтерв'ю, опитування для оцінювання впливу, а також альтернативні моніторингові звіти організацій громадянського суспільства.

У результаті організація зафіксувала покращення рівня реалізації антикорупційних заходів, однак дійшла висновку, що досягнуті результати все ще не відповідають очікуваному рівню впливу антикорупційної політики.

Перейдемо до розгляду досвіду України у досягненні цілей антикорупційної діяльності. Громадське обговорення проєкту Антикорупційної стратегії України на 2021–2025 роки отримало високу оцінку з боку національних неурядових стейкхолдерів [21]. Процес консультацій характеризувався високим рівнем інклюзивності та використанням різноманітних каналів комунікації.

Зокрема, після оприлюднення проєкту на офіційному вебсайті консультації охопили широке коло учасників через проведення восьми тематичних онлайн-консультацій, трансляція яких здійснювалася на сторінках Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК) у соціальних мережах. Крім того, дві консультаційні сесії були організовані у тісній співпраці з громадською організацією Transparency International Ukraine.

За даними НАЗК, у віртуальних обговореннях взяли участь 270 учасників та 30 запрошених експертів, тоді як трансляції на сторінках агентства у соціальних мережах переглянули понад 31 500 користувачів [23].

Аналогічний підхід було застосовано й під час обговорення проекту Антикорупційної програми дій. У межах цього процесу було проведено 11 консультацій, присвячених окремим розділам стратегічного документа.

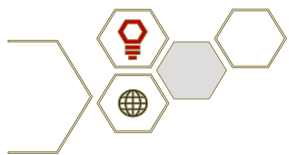
Україна розробила інноваційну інформаційну систему для комплексного моніторингу реалізації Національної антикорупційної стратегії. Серед ключових особливостей цієї системи — візуальне відображення стану виконання кожного заходу, рівня прогресу, строків реалізації, джерел фінансування, відповідальних органів, проблем, що виникають у процесі імплементації, а також опис досягнутих стратегічних результатів.

Портал має інтерактивний і зручний для користувачів дизайн та структуру, що дозволяє легко фільтрувати інформацію за конкретними заходами, відповідальними органами або статусом виконання. Крім того, кожна стратегічна ціль безпосередньо пов'язана з публічно доступними супровідними документами, зокрема оцінками ризиків, що демонструє чіткий взаємозв'язок між аналізом проблеми та заходами, включеними до плану дій.

Система також забезпечує щоквартальне оновлення інформації, надаючи всім зацікавленим сторонам актуальні дані щодо прогресу реалізації антикорупційних заходів.

Висновки. Досвід держав Південно-Східної та Центрально-Східної Європи у сфері формування й реалізації антикорупційної політики засвідчує, що ефективність боротьби з корупцією значною мірою залежить не лише від наявності стратегічних документів, а й від рівня інституційної спроможності держави забезпечити їхню практичну імплементацію. Проведений аналіз дозволяє констатувати, що сучасні антикорупційні підходи дедалі більше орієнтуються на превентивні механізми, ризик-орієнтоване планування, цифровізацію процесів державного управління та розширення участі громадянського суспільства у моніторингу державної політики.

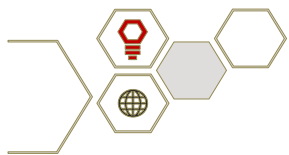
Позитивним прикладом є практика Литви, Хорватії, Латвії та України, де антикорупційна політика ґрунтується на поєднанні аналітичних

досліджень, соціологічного моніторингу та використання електронних платформ громадської участі. Впровадження цифрових механізмів консультацій, систем моніторингу виконання стратегій та відкритого доступу до інформації сприяє підвищенню прозорості державного управління, посиленню підзвітності органів влади та формуванню додаткових інструментів суспільного контролю. Водночас досвід Литви демонструє важливість інтеграції антикорупційної аналітики безпосередньо у процес формування державної політики, що дозволяє своєчасно виявляти найбільш проблемні сфери та адаптувати державні рішення до реальних ризиків.

Разом із тим результати реалізації антикорупційних стратегій у низці держав засвідчують наявність системних труднощів. Зокрема, приклад Північної Македонії демонструє, що навіть за умов наявності комплексної оцінки ризиків та широкого залучення зацікавлених сторін рівень виконання запланованих заходів може залишатися критично низьким. Це свідчить про вирішальне значення таких чинників, як політична стабільність, кадрова спроможність державних органів, достатнє ресурсне забезпечення та ефективна міжвідомча координація. Низькі показники імплементації також підтверджують, що формальне ухвалення стратегічних документів саме по собі не гарантує досягнення реальних антикорупційних результатів.

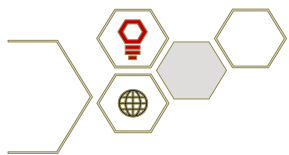
Окремої уваги заслуговує практика залучення громадянського суспільства до зовнішнього моніторингу реалізації антикорупційної політики, що простежується у Молдові, Румунії та Україні. Використання альтернативних моніторингових звітів, фокус-груп, громадських консультацій та незалежних оцінювань створює додаткові механізми контролю за діяльністю органів влади та дозволяє більш об'єктивно оцінювати фактичний вплив антикорупційних реформ. У цьому контексті особливого значення набуває формування сталої моделі взаємодії між державними інституціями та громадянським суспільством, що сприяє підвищенню довіри до антикорупційної політики загалом.

Досвід України демонструє поступове формування сучасної моделі антикорупційного врядування, яка поєднує елементи цифровізації, відкритості та інклюзивного стратегічного планування. Високий рівень залучення експертного середовища, громадських організацій та міжнародних партнерів до розробки антикорупційних документів, а також створення інтерактивної системи моніторингу реалізації стратегії свідчать про прагнення забезпечити більш прозорий і контрольований процес імплементації реформ. Водночас подальша ефективність української антикорупційної політики значною мірою залежатиме від здатності держави забезпечити стабільність інституційної системи, послідовність реформ та реальне виконання визначених стратегічних завдань.

Список використаних джерел

1. Француз А. Й., Довгошея Р. В. Інститути громадянського суспільства у протидії корупції в Україні в умовах війни. *Legal Bulletin*. 2024. № 4 (14). С. 144–160. URL: <https://doi.org/10.31732/2708-339X-2024-14-A20>
2. Наливайко І.О. Роль інститутів громадянського суспільства у запобіганні протидії корупції в органах публічної влади. Електронне науковевидання «Аналітично-порівняльне правознавство». №2. 2022. URL: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.02.4>
3. Миколаєнко Р.В. Роль інститутів громадянського суспільства у запобіганні корупції у сфері земельних відносин. *Наукові записки. Серія: Право*. 2023. № 15. С.163-167. URL: <https://doi.org/10.36550/2522-9230-2023-15-1>
4. Бондаренко О. С. Роль і напрями діяльності громадськості в реалізації антикорупційних реформ. *Право і безпека*. 2023. № 4 (91). URL: <https://doi.org/10.32631/pb.2023.4.07>
5. Ільницька У. Антикорупційні стратегії європейських інституцій та міжнародних організацій. *Вісник Прикарпатського університету. Серія:*

Політологія. 2025. Випуск 21. С. 129 – 138. <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2025-21-15>

6. Святун О. Міжнародні та європейські механізми протидії корупції. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. Вип. 1. С. 401–404. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-1/91>

7. Предместніков О. Г., Скребовська С. В. Методологія аналізу ефективності антикорупційних органів: досвід України та європейських держав. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2025. № 5(91). С. 291-298. URL: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.5.42>

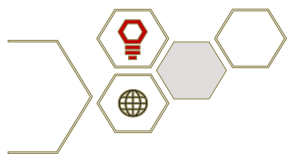
8. Старенький О. С. Інституційний розвиток Національного агентства з питань запобігання корупції як гарантія реалізації антикорупційної політики в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2026. № 2(1). С. 300-307. URL: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2026.01.2.48>

9. Прилипко В. М., Синявська О. Ю., Кучінік Р. В. Інституційна ефективність антикорупційних органів у протидії незаконному збагаченню. *Український політико-правовий дискурс*. № 21. 2026. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.19123726>

10. Комаров М. А. Порівняльний аналіз антикорупційного законодавства України та країн ЄС: імплементація та адаптація кращих практик. *Сучасний науковий журнал*. № 4. Том 2. 2024. С. 50–56. URL: <https://doi.org/10.36994/2786-9008-2024-4-7>

11. National strategy for prevention of corruption and conflict of interest (2021-2025). URL: https://dksk.mk/wp-content/uploads/2021/09/NACS-2021_25-and-Action-Plan-EN-final.pdf

12. Resolution on the approval of the national anti-corruption programme of the republic of Lithuania for 2015-2025. URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/e42b7360100211e5b0d3e1beb7dd5516?jfwid=-fxdp8swm>

13. Map of corruption in Lithuania. URL: <https://stt.lt/en/analytical-anti-corruption-intelligence/map-of-corruption-in-lithuania/7707>
14. National anti-corruption agenda for 2022-2033. URL: https://www.stt.lt/data/public/uploads/2022/08/stt_darbotvarke_en.pdf
15. Strategiju sprječavanja korupcije za razdoblje od 2021. Do 2030. Godine. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_11_120_2069.html
16. Platform for the Publication of Legal Acts of Armenia. URL: <https://www.e-draft.am/en>
17. Baseline Report of the Fifth Round of Monitoring of Anti-Corruption Reforms in Armenia. URL: https://www.oecd.org/en/publications/baseline-report-of-the-fifth-round-of-monitoring-of-anti-corruption-reforms-in-armenia_fb158bf9-en.html
18. Tiesību aktu projektu publiskais portāls. URL: <https://tapportals.mk.gov.lv/#>
19. National Anticorruption Strategy. URL: <https://www.romgaz.ro/en/national-anticorruption-strategy>
20. Baseline Report of the Fifth Round of Monitoring of Anti-Corruption Reforms in Moldova. URL: https://www.oecd.org/en/publications/baseline-report-of-the-fifth-round-of-monitoring-of-anti-corruption-reforms-in-moldova_25fc47ac-en.html
21. Review of Anti-Corruption Reforms in Ukraine under the Fifth Round of Monitoring. URL: https://www.oecd.org/en/publications/review-of-anti-corruption-reforms-in-ukraine-under-the-fifth-round-of-monitoring_9e03ebb6-en.html
22. Anti-corruption Strategy. URL: <https://nazk.gov.ua/en/anti-corruption-strategy/>
23. Information system for monitoring the implementation of the state anti-corruption policy. URL: <https://dap.nazk.gov.ua/en/>